

Cristiano Lucarelli o l'últim futbolista romàntic

Aquest jugador italià va preferir fitxar dues vegades pel club que portava al cor, l'AS Livorno, tot i tenir ofertes més quantioses d'altres clubs

Noel Eduardo / @NoelEduardo

Cristiano Lucarelli, en la seva primera etapa al Livorno

“Tenetevi il miliardo!” (“Quedeu-vos els mil milions!”) li va etzibar al seu agent, i va fitxar per un equip de segona divisió. Cristiano Lucarelli feia realitat així el seu gran somni.

Mentre el futbol modern s'entossudeix a mostrar-nos la cara menys amable de l'esport, plagat com està de *Neymars* o *Bales*, jugadors capriciosos interessats en poca cosa més que els diners i la quota mediàtica, reivindicuem la figura de Cristiano Lucarelli, un dels últims romàntics del futbol, que va renunciar a ofertes milionàries d'equips que disputaven o podien disputar competicions europees per fitxar per l'únic equip al qual va estimar i estima de debò, el seu Livorno, aleshores acabat d'ascendir a la segona divisió italiana. No va ser un “one club man” (de fet va passar per un munt d'equips, entre ells el València CF durant un breu període), però va rebutjar diners, fama i confort per poder fitxar per l'equip del seu cor, el de la seva ciutat natal, del qui n'ha estat aficionat des de ben petit, i amb qui comparteix molt més que la passió purament futbolística: comparteix la seva raó de ser.

Una mattina, mi sonno alzato / O bella ciao, bella ciao, bella ciao, ciao, ciao / Una mattina mi sono azalto / E ho trovato l'invasor

A Liorna, Lucarelli hi ha tingut des de petit la seva vida, els seus amics, els seus símbols, la seva música. I evidentment el seu equip. **Diuen els liornesos que a Liorna, el futbol, la política i la vida són tot el mateix.** El dia de partit, a la grada de l'Armando Picchi (l'estadi del A.S. Livorno Calcio, actualment a la Sèrie B), aquells seients que Lucarelli tant ha freqüentat com a *tifoso*, s'hi entona el *Bella Ciao* (que ha tornat a posar de moda la sèrie 'La casa de papel') o el *Bandiera Rossa*, cançons partisanses lligades a la resistència italiana durant la Segona Guerra Mundial. Nascut com un petit poble de pescadors, Liorna és un dels ports més importants d'Itàlia. Bombardejada durant el conflicte la primavera del 1943, és coneguda per ser una ciutat amb població majoritàriament d'esquerres, que constitueix un centre industrial amb forta presència dels sectors químic i metal·lúrgic, a més d'una important refinera de petroli. Amb una arrelada identitat obrera, el 1921 a Liorna s'hi va fundar el Partit Comunista Italià de la mà d'Amadeo Bordiga i Antonio Gramsci.

Durant la infància, quan la resta dels amics del petit Lucarelli volien els cromos dels jugadors dels equips Italians més importants, ell defensava la idea que els seus ídols havien de ser els jugadors del Livorno, no els de l'Inter o la Juve. **"Som liornesos i hem de ser del Livorno Calcio. Els altres estan bé com a segons equips"**, explicava Lucarelli al llibre 'Futbolistas de izquierdas' (Léeme Libros, 2013) de Quique Peinado. La vinculació de Lucarelli amb Livorno sembla indestructible, igual que la seva consciència de classe, fins i tot ja com a jugador professional: "Jo no voto pensant en el que tinc a la butxaca sinó en la meua consciència. Vinc d'una família de treballadors i aquesta visió de la vida i dels problemes del món no canvia. Sempre he pensat així i els diners no ho faran canviar, i és bo que sigui així".

Un fet que mostra aquest lligam de la persona amb la ciutat va tenir lloc el 27 de març de 1997. La selecció italiana sub-21 jugava contra Moldàvia a l'Armando Picchi, i Lucarelli, que mai havia pogut jugar a l'estadi com a local, tot i que no hi havia res que desitjés tant a la vida, hi anava convocat. Era llavors un jove jugador molt prometedor en el futbol italià. A Liorna la selecció del país no és especialment benvinguda: el 2007 part de l'afició liornesa trencaria diverses banderes italianes en una visita de la selecció al seu estadi. Però aquell dia, amb Cristiano a les files de l'azzurra, la cosa era diferent. "El meu somni des de sempre era poder dedicar un gol a la *corba*" —la *Curva Norte* de l'Armando Picchi, la de l'afició més radical d'esquerres de tota Itàlia—, de manera que l'afició liornesa estava expectant. I no va fallar. Gran passada d'un joveníssim Francesco Totti i el fill pròdig de la ciutat que la caça i anota el gol. L'estadi de l'equip 'amaranto' embogeix. El jugador, emocionat, va cap a l'afició de la corba nord, puja sobre una tanca publicitària i s'aixeca la samarreta, mostrant una altra que du a sota amb l'escut dels altres liornesos, amb la frase **"El Livorno és una fe i els altres els seus profetes" i l'efígie del Che Guevara.** Itàlia sencera s'escandalitza i, tot i que juga alguns partits més amb la sub-21 i alguns amb l'absoluta (el 2005, després de ser *capocannoniere* amb 24 gols al Calcio i quedar a només un gol dels guanyadors de la Bota d'Or d'aquell any, Forlán i Henry), queda misteriosament apartat de la llista de seleccionats per al Mundial de 2006.

O partigiano, portami via / Ché mi sento di morir

Si Liorna és considerada majoritàriament d'esquerres —l'esquerra hi ha governat de manera gairebé ininterrompuda des de la Segona Guerra Mundial (en les passades eleccions de juny 2019, el centreesquerra ha recuperat el govern després que el moviment M5E de Beppe Grillo l'ocupés durant els últims 5 anys)—, l'afició de l'equip de futbol no ho és menys. I en concret els altres del Livorno, agrupats des del 1999 sota el nom de Brigate Autonome Livornesi (B.A.L.), menys encara. **El lligam polític és evident a les grades de l'Armando Picchi liornès, que cada partit es converteix en un espai gairebé polític on el públic fa mostra incondicional de la seva**

ideologia comunista. No en va, el club de la Toscana és l'equip italià que reuneix més militants d'esquerra. A les grades de l'estadi, especialment a les de la Corba Nord, s'hi veu tota la iconografia que els identifica: la falç i el martell de la bandera soviètica, la cara del Che Guevara, retrats de Lenin, banderes vermelles, i tota mena d'expressions en defensa de les seves idees. No només s'hi canta el *Bella Ciao* o el *Bandiera Rossa*: quan l'equip era a la Serie A i el visitant era el Milan un dels càntics recurrents era "Berlusconi pezzo di merda". Més enllà de la rivalitat territorial amb el veí A.C. Pisa, la rivalitat ideològica inevitable és amb la Lazio, el conjunt romanista amb una afició majoritàriament d'ultradreta, lligada al feixisme i el nazisme, i especialment a la figura de Benito Mussolini, que se n'havia declarat seguidor.

La segona meitat del segle XX, després de la seva última estada a la Serie A la temporada 1948/49 —aviat és dit—, va significar per a l'AS Livorno una deambulació permanent entre la segona categoria, la tercera i les categories regionals del futbol italià, acompanyada d'un desinterès generalitzat per part de l'afició. Però el nostre protagonista, Cristiano Lucarelli, fill d'un treballador del port de la ciutat de la Toscana, va ser l'encarregat de fer renèixer el sentiment i la identitat liornesa quan va fitxar per l'equip de la seva ciutat i fer, uns mesos més tard, el gol que tornava el club a la Serie A 55 anys després, convertint-se en l'heroi de l'equip i del poble. Etern, inesborrable.

E se io muoio da partigiano / Tu mi devi seppellir

La trajectòria professional de Lucarelli havia començat al modest Cuoiopepelli, i va seguir en diferents clubs de segona fila del futbol italià com el Perugia, el Cosenza, el Padova o l'Atalanta, d'on va ser transferit al València CF. A la ciutat del Túria hi va estar només una temporada, on va tenir un paper força mediocre, després de la qual va tornar a Itàlia per jugar al Lecce, marcant 26 gols en 59 partits al llarg de 2 temporades (1999-2001). Aquell 2001 ajuda l'equip de la Pulla a salvar-se del descens i quan acaba la temporada sap que diversos equips de la Sèrie A el volen. S'acaba decidint pel Torino, en el que havia de ser un dels grans moments de la seva carrera (un altre dels grans moments ell esperava que fos a València, on creia que podia fer el salt definitiu a l'elit del futbol europeu). Mentrestant, el Livorno perdia les possibilitats d'ascendir a la Sèrie B en una eliminatòria contra el Como, amb el partit de tornada a l'Armando Picchi després d'un 0-0 en camp contrari. **Amb Lucarelli a la grada de l'estadi, l'equip 'amaranto' perdia després d'un gol en pròpia porteria gairebé ridícul**, "en la més pura tradició del Livorno", com ho definiria el mateix jugador. Lucarelli ja pensava en el retorn a la seva ciutat.

Lucarelli, el dia que el van presentar com a entrenador del Livorno, davant de la foto d'ell a les oficines del club

Quan finalment acaba la temporada següent, la 2002-2003, i aquest cop sí el Livorno assoleix l'ascens a la Sèrie B, el lligam contractual del jugador amb el Torino li impedeix anar a l'equip de la seva ciutat, fet que tothom (a Liorna, a Torí i a tota Itàlia) dona per fet que en un moment o altre succeirà. I és que Lucarelli havia dit al seu agent Carlo Pallavicino: "porta'm al Livorno, és el meu somni des que era un nen". El representant, que li havia respost que "no estic aquí per complir somnis, sinó perquè quan tinguis 35 anys hakis guanyat tots els diners que mereixies", evidentment el va aconsellar que no ho fes, que no fixés pels colors *amaranti* del Livorno i es quedés al Torino, on tindria una nòmina molt més elevada. Però la decisió ja estava presa per part del tossut Lucarelli: la temporada següent l'equip torinès no el pot retenir, i de fet tampoc no vol, ja que sap que té un jugador que té el cap a una altra banda, i el cedeix al Livorno Calcio, a casa seva, on hi comença la temporada 2003-2004 a la Sèrie B. Un temps després de fitxar (per primer cop, ja que ho tornaria a fer l'any 2009) pel Livorno, el seu agent Carlo Pallavicino va escriure el llibre 'Tenetevi il miliardo' (2004), on explica tot l'afer.

E seppellire lassù in montagna / sotto l'ombra di un bel fior

En la seva primera temporada a Livorno, la de l'ascens a la Serie A, Lucarelli aconsegueix marcar 29 gols en 43 partits, fet que provoca que el Torino el vulgui recuperar, oferint més de 2 milions d'euros al club 'amaranto' i un contracte multianual al jugador que li garantia mil milions de lires (als italians, com als espanyols, els va costar acostumar-se a comptar amb la moneda europea de recent creació) i assegurava el seu futur econòmic i el dels seus fills. Aquests mil milions ('miliardo' en italià) són als que fa referència Pallavicino al seu llibre. Però la lògica de Lucarelli era diferent: **"tornar a Liorna no era una qüestió econòmica. Era una qüestió de principis"**, afirma.

Diu Pallavicino, sens dubte el gran perdedor d'aquesta història, que "he vist jugadors que sentien la

samarreta de la seva ciutat. Però res com Cristiano Lucarelli. Va renunciar al seu present i potser al seu futur per vestir la samarreta del Livorno Calcio". El que gairebé tothom considerava una raresa era, per a Cristiano, la normalitat. Sembla evident que el que mou a algú que renuncia a 500.000 euros i a les comoditats de jugar en un equip de classe mitjana del futbol italià no són els diners, o almenys no solament els diners. Més aviat el compromís, la lleialtat i el fet de voler complir un somni d'infància. Algú amb ideals, un rara avis en el futbol contemporani. "Quan sento jugadors que diuen 'no, no m'interessa la política, no en parlo', m'enfado. M'agraden els jugadors amb ideals. Evidentment prefereixo que siguin d'esquerres, però també poden ser de dretes, està clar. **És important tenir idees, alguna cosa en la que creure**", afirma Lucarelli en un documental sobre la seva figura.

Som, doncs, l'estiu de 2003 i Lucarelli passa de ser el més cèlebre aficionat del Livorno (sempre que podia anava a l'Armando Picchi, i quan no hi podia assistir preguntava als seus familiars "què ha fet l'equip?") a ser el seu davant centre. I no es posa un número qualsevol a l'esquena. L'excèntric futbolista (un cop es va treure la samarreta i la hi va fer l'amor en la celebració d'un gol) tria el 99 en homenatge a les B.A.L., els ultres del Livorno, en ser l'any 1999 el de la seva creació, i s'erigeix de facto en el líder que l'equip i el club necessitaven. **L'equip assolí l'ascens a la Serie A la temporada següent, i jugaria fins i tot competició europea, la Copa de la UEFA, el curs 2006/07**, on seria eliminat pel RCD Espanyol, que acabaria sent finalista del torneig. Liorna sencera s'enorgullia del seu equip, de la seva ciutat, i evidentment del seu gran ídol: "Podeu treure'ns-ho tot, menys Lucarelli", resava una pancarta a la corba nord de l'estadi.

E le genti che passeranno / mi diranno: che bel fior!

La de Cristiano Lucarelli amb el Livorno és **una història d'amor com poques n'hi ha hagut en el món del futbol**. Precisament perquè va més enllà de la pilota. El futbolista és propietari d'algunes empreses a la seva ciutat, la major part creades bàsicament amb l'objectiu de donar feina a la gent de Liorna, i encapçala la cooperativa Unicoop Servizi Livorno, amb la que va salvar el port de la població després d'un període de crisi que podia derivar en l'acomiadament de 200 treballadors. A més, va convertir-se en accionista de la fundació de *Il Corriere di Livorno*, un mitjà de comunicació cooperatiu (l'únic editat 100% a la ciutat) que mirava de competir amb *Il Tirreno*, el diari més venut a Liorna i pertanyent al grup L'Espresso, una poderosa empresa que edita diverses capçaleres en diferents ciutats del nord d'Itàlia i editora també de *La Repubblica*. Agreujat per la crisi i per la falta de vendes, la cosa no va durar gaire, tot i que va arribar a tenir una edició segrestada per una informació relacionada amb un poderós advocat de la ciutat. "A Liorna la gent no compra Coca Cola perquè és ianqui, però prefereix comprar *Il Tirreno*, que és de fora, abans que *Il Corriere*", sentenciava Marco Domenico, la persona que porta els negocis de Lucarelli, al llibre de Quique Peinado.

I com a tota història d'amor també hi ha desavinences. Passava que molts matins Lucarelli es trobava gent a la porta de casa seva que li demanava diners: "per pagar el gas", "per comprar roba als nens". I el bo d'en Cristiano afluixava la pasta. "Què són per a tu 50 €, 100 €?", li deien. I així un dia rere l'altre. I ell, cada cop sentint-se pitjor, trist, atabalat. El seu entorn li deia que deixés de fer-ho, que no podia continuar així. Finalment va començar a dir "no", i aleshores el mite va començar a caure. Reconeix que, arribat a aquest punt, preferia no estar gaire a casa per no haver de rebutjar ajudar els seus veïns. "Ha canviat", el criticaven. Ja al límit de la seva paciència, a la primavera de 2007, en un partit a casa entre el Livorno i la Reggina (on jugava el seu germà Alessandro), l'afició liornesa la va prendre amb ell i va esperar-lo a la sortida del camp per insultar-lo, a ell, al germà i a la resta de la família. Lucarelli va dir prou: "aquests fets trenquen el cordó umbilical que m'uneix a Liorna. Defensaré aquesta samarreta i als meus amics fins a final d'aquesta temporada, però després marxaré". **Després de l'incident el pare, Maurizio, deixa d'anar a l'estadi després de 50 anys d'anar-hi cada cap de setmana de futbol.**

È questo il fiore del partigiano / morto per la libertà

Lucarelli, que tantes vegades havia menyspreat els diners, fitxaria pel Shakhtar Donetsk ucraïnès la temporada següent, amb un contracte que contemplava una fitxa anual de 3 milions d'euros cadascuna. L'equip jugaria la fase de grups de la Champions, on el davanter va marcar 4 gols, un d'ells al Milan a San Siro (4-1). En anotar, Cristiano va aixecar el puny com feia sempre a l'Armando Picchi. Per què? A qui dirigia la salutació? A les grades, 500 liornesos arribats en autocar que havien vingut només per veure'l a ell, al seu ídol. La part més sorollosa de la grada liornesa l'havia menystingut, xiulat i insultat, però continuava sent l'autèntic símbol per a una altra part, especialment els del Club Luca Rondina, una penya de fidels seguidors no només del Livorno sinó sobretot de Lucarelli. El 2009 el jugador sorprèn tothom demanant la seva cessió al A.S. Livorno per part del Parma (per qui havia fitxat en deixar el Shakhtar quan aquest va ser eliminat de la Champions). A la tornada al club dels seus amors i després d'un inici de temporada dubitatiu, bona part de l'afició el va rebre amb indiferència. Només uns quants el van aplaudir incondicionalment: els mateixos que havien viatjat a Milà per veure'l jugar amb el Shakhtar.

Per què havia volgut tornar allà on el van injuriar si no en tenia, a priori, cap necessitat? "Quan et baralles amb la sogra no et separen de la teva dona", diu. Segons la lògica de Lucarelli no hi ha res per sobre de l'amor a la samarreta i a la ciutat. Potser per això, ara que fa gairebé un any que va ser destituït com a entrenador del Livorno Calcio a la Serie B (només ho va ser uns mesos; el van fer fora després de perdre 8 dels 12 partits que va disputar l'equip a les seves ordres), no seria d'estranyar que d'aquí a un temps hi torni. **Per noble tossuderia o per tossuda noblesa.**